

GAJÁRSZKI LÁSZLÓ

GAJIDÓ NYELVTAN 1.0

COPYRIGHT © 1994, GAJÁRSZKI LÁSZLÓ

HANGTAN (LA FONETIKO)

A BETŰK (LA LITEROS)

A gajidó ábécé (alfabeto) 26 betűből áll:

A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z

A **q** csak **u**-val együtt állhat (**qu**); valamint van még két hang, amelyet két betűvel írunk, ezek: **ch, sh**.

A mássalhangzók nevét, mint főnevet az **-o** végződéssel képezzük: **bo, co, do**, stb. Vigyázzunk a következő betűk neveire: **q - quo; w - duobla vo; x - ixo**.

A HANGOK (LA SONOS)

Magánhangzók (La Vokalos)

A gajidónak öt magánhangzója van: **a, e, i, o, u**. Ezek közül az **i, o, u** ejtése megegyezik a magyar hang ejtésének. Az **a** hang ejtése megegyezik a palócos, rövid á hangéval (fonetikai jele [a]). Az **e** kicsit zártabb, mint a magyar e hang, kissé é-s színezetű (fonetikai jele [e]).

Kettőshangzók (La Duopevokalos)

Négy diftongus van: az **ai, au** és az **ei, eu** páros. Kiejtésük hasonlít a magyaréra, írásban viszont vigyáznunk kell arra, hogy nem választhatóak el. Ezen kívül a diftongusok közé kell sorolni a **qu u**-ját, és az őt követő magánhangzó kapcsolatát is. Ezt a betűkapcsolatot sem választhatjuk el.

Mássalhangzók (La Konsonantos)

A **b, c, d, f, g, h, k, l, m, n, p, r, t, v, x, z** betűket úgy ejtjük, mint a magyarban. A többi betű ejtése a következő:

ch	magyar <i>cs</i> [tʃ]
j	magyar <i>dzs</i> [dʒ]
qu	mint az angol <i>qu</i> (magyar <i>k</i> és egy félhangzós <i>u</i>) [kw]
s	magyar <i>sz</i> [s]
sh	magyar <i>s</i> [ʃ]
w	félhangzós <i>u</i> [w]
y	magyar <i>j</i> [j]

Minden mássalhangzót minden helyzetben a fenti módon kell ejteni.

A HANGSÚLY (LA AKCENTO)

A hangsúly mindig az utolsó előtti szótagon van. Dinamikus, így a hangsúlyos szótag csak nyomatékot kap, de nem nyúlik meg. A kettőshangzók első tagja lehet csak hangsúlyos.

ALAKTAN (*LA MORFOLOGIO*)

A FŐNÉV (*LA SUBSTANTIVO*)

A főneveket két csoportra oszthatjuk: a köznevekre és tulajdonnevekre.

A köznevek (*La Komuna Substantivos*)

A köznevek végződése egyes számban (**singularo**): **-o**. Bármely szótöbblől képezhetjük a főnevet, ha ezt a végződést hozzáillesztjük: **homo** (ember). Ha más szófajból képezzük a főnevet, akkor a szó eredeti végződését cseréljük **-o-ra**: **kara** (szép) - **karo** (a szép).

Nyelvtani nem (**geno**) nincs, de az élettani nem (**sexo**) jelölésére szükség van. Így a hímnemű főnév nem kap jelet **anglo** (angol ember, angol férfi), a nőnemű **-ino** képzőt kap: **anglino** (angol nő). Van néhány főnév, amely csak nőneműként létezik, ezek nem kapják meg az **-ino** képzőt. Például: **amazono** (amazon), **matrono** (matróna), **nimfo** (nimfa), **primadono** (primadonna), **furio** (fúria), stb. A feleség jelölésére a **-virino** képző szolgál: **presidentvirino** (elnökné, az elnök felesége).

A többes szám (**pluralo**) jele az **-s** rag. A magyartól eltérően, az egynél többet jelentő számnév/jelző után a főnév mindig többes számban áll. A páros dolgokat jelentő szavaknak általában csak többes számuk használatos, ez alól csak akkor van kivétel, ha a páros dolog egyik részéről, mint meghatározott dologról beszélünk: **okulos** (szemek), de **destra okulo** (jobb szem).

A főnévnek csak alanyesete (**nominativo**) van, a többi esetet viszonzyszavakkal fejezzük ki (**prepositivo**): **domo** (ház) - **in domo** (házban). A tárgyként használt főnév is alanyesetben áll, jelentését a szöveggörnyezetből, mondatbeli elhelyezkedéséből deríthetjük ki (a tárgy általában az állítmány mögött áll).

Tulajdonnevek (*La Propria Substantivos*)

A tulajdonnevek egy része áthasonul a gajidóban, más részük megtartja eredeti alakját.

Az áthasonult tulajdonneveket (**la asimilita propria substantivos**), gajidó betűkkel írjuk, ellátjuk **-o** végződéssel, eredeti hangsúlyukat is elvesztik. Ettől kezdve gajidó szavakként viselkednek.

A földrajzi nevek közül a más nyelvekbe is áthasonult nevek alakulnak át, valamint az országnevek, néhány domborzati kifejezés, ismert városnév.

Személynevek közül a keresztnemek hasonulnak át. Vigyázni kell azonban a női nevekkel! Például: Gyula: **Julio**, de Júlia: **Julio**. Ilyen esetben a női nevek **-o** végződése elé beillesztünk egy **-(i)n-** szótagot (a zárójelbe tett **i-t** csak abban az esetben kell kitenni, ha a név végi **-o** előtt nem állt magánhangzó: József: **Jozefo**; Jozefa: **Jozefino**). Így tehát Júlia **Julino** lesz.

Az át nem hasonult tulajdonneveket (**la nonasimilita propria substantivos**) eredeti helyesírásuk szerint írjuk, a nem latin betűs írásúakat a saját, hivatalos átírásuk szerint (**Shakespeare, Puškin**).

Nagy kezdőbetűvel írjuk, a magyartól eltérően, a nyelvek nevét (**Gayido**), a népek nevét, a földrajzi nevekből képzett szavakat, a hónap és napneveket, valamint a címek szavainak kezdőbetűit.

A NÉVELŐ (*LA ARTIKULO*)

A határozott névelő (*La Defina Artikulo*)

A gajidóban ez a **la**. Állandó, nem változik.

Használata, mint a magyarban, de:

- a **de** birtokos szerkezet *előtt* használunk névelőt,
- a névmások elé nem teszünk névelőt,
- a tulajdonnevek előtt nem áll névelő, ha nincs jelzője.

A határozatlan névelő (*La Undefina Artikulo*)

Erre az **un** szócskát használjuk, akár a magyar *egy*et.

A MELLÉKNÉV (*LA ADJEKTIVO*)

Végződése mindig **-a**. Nem ragozzuk, nem kap többesjelet sem. Ha a melléknevet főnévként használjuk, akkor végződése **-o-ra** változik.

Fokozás (*La Komparaciono*)

Alapfok (**pozitivo**): **same, samgrade** határozószóval utalunk rá, **kien** a kötőszó.
 Középfok (**komparativo**): **ple** felfelé, **desple** lefelé fokozás, kötőszó a **quam**.
 Felsőfok (**superlativo**): **la pley**; (választás esetén az előljáró az **inter**).
 Túlzófok (**exendivo**): **la pleye** (a legesleg...)
 Abszolút felsőfokot (**la absoluta superlativo**) csak bizonyos kifejezésekkel lehet képezni (pl. meglehetősen...; kettős tagadás, stb.).

A NÉVMÁSOK (LA PRONOMOS)

Személyes névmások (*La Personpronomos*)

Minden személyes névmás **-i**-re végződik; a többes számnak külön alakja van.

E.	1.	mi	T.	1.	nosi
	2.	ti		2.	vosi
	3.	li		3.	ili

Megjegyzendő, hogy a gajidóban nincsen magázás, mindenkit tegezünk.

Személytelen névmás (*La Unpersonprenomo*)

Mindkét számban: **oni**, fordítása: „az ember”, vagy E. 3.-ra fordítjuk. Kifejezi még az emberek névtelen tömegét (például: „a világ szája”).

Visszaható névmás (*La Reflexiva Pronomo*)

E.	1.	mi	T.	1.	nosi
	2.	ti		2.	vosi
	3.	si		3.	isi

Fordítása: „magát, magukat”; igével (mögé kerül!) visszaható igeiként is fordíthatjuk („mosakodni”).

Birtokos névmások (*La Posesiva Pronomos*)

A birtokos névmásokat a személyes (ill. visszaható) névmásokból képezzük **-a** végződés hozzáadásával.

E.	1.	mia	T.	1.	nosia
	2.	tia		2.	vosia
	3.	lia		3.	ilia
V. h.		sia			sia

Önállóan névelővel állnak (az enyém). A visszaható névmást a „*saját*” szóval fordítjuk.

Az *unia* és *alia* névmások (*La Unia e la Alia Pronomos*)

Az **unia** jelentése „egyik”, az **alia** jelentése „más(ik)”. Értelemszerűen a tabella-végződések felveheti. Az **alia** és **unia** is állhat a névmások után, ilyenkor a névmások alapjelentését módosítják.

Kölcsönös névmás (*La Reciproka Pronomo*)

Gajidóban ennek az **unia la alia** vagy a **si/isi reciproka** szerkezet felel meg.

Tabella szavak (*La Tabela Prenomos*)

wio	tio	chio	nio	kio
valami	az	minden	semmi	mi?, melyik?
wion	tion	chion	nion	kion
valaki	az a(z)	mindenki	senki	ki?
wia	tia	chia	nia	kia
valamilyen	olyan	mindenféle	semmilyen	milyen?
wian	tian	chian	nian	kian
valakié	azé	mindenkié	senkié	kié?
wie	tie	chie	nie	kie
valahol	ott	mindenhol	sehol	hol?
wiel	tiel	chiel	niel	kiel
valamiért	azért	mindenért	semmiért	miért?
wien	tien	chien	nien	kien
valahogy	úgy	mindenhogy/képp	sehogy	hogy(an)?
wiu	tiu	chiu	niu	kiu
valamennyi	annyi	mindannyi	semennyi	mennyi?
wiun	tiun	chiun	niun	kiun
valamikor	akkor	mindenkor, mindig	semmikor	mikor?

Más elrendezésben:

				-o	főnév, általános	
				-on	főnév, személyes	
Határozatlan	w-			-a	melléknévi	
Mutató	t-			-an	birtok	
Általános	ch-	+	-i-	+	-e	hely
Tagadó	n-			-el	ok	
Kérdő/Vonatkozó	k-			-en	mód	
				-u	szám, mennyiség	
				-un	idő	

Jelentésüknek megfelelően kaphatnak többesjelet.

A **chi** szócska a névmások előtt, velük egybeírva a névmás közelségét jelöli: **chi tie** (itt).

A **yen** szócska a névmások előtt élénkíti a rámutatást (lám..., íme...).

Az **ayen** szócska névmás után a határozatlanság kifejezésére szolgál (bár-/akár-).

A SZÁMNÉV (LA NUMERALO)

Tőszámnév (*La Kardinala Numeralo*)

Végződése az **-u**.

0-10: **nulu, unu, du, triu, quatu, quintu, sixu, septu, oktu, nau, deku**; 100: **centu**; 1000: **milu**;

Egyéb: **milionu, miliardu, bilionu, trilionu**;

Összeállítás: elé tett szám szorzatot, mögé tett szám összeget ad:

300: **tricentu**; 103: **centu triu**

Az egybeírt számok első tagjából elhagyjuk az **-u** végződést, kivéve: **du, nau**. Általában két számnál többet nem írunk egybe.

A számnév előtti **alique** megfelel a magyar „körülbelül”-nek.

A **numero** + szám magyarra a „... számú”-val fordítandó.

Az **ambe** jelentése: mindkettő.

Sorszámnév (*La Orda Numeralo*)

Képzése: a tőszámnévek **-u**-jának cseréje **-a**-ra (a **du** és **nau** megtartják **-u**-jukat).

0-10: **nula, una, dua, tria, quatra, quinta, sixa, septa, okta, naua, deka**;

100: **centa**; 1000: **mila**;

Egyéb: **miliona, miliarda, biliona, trilionu**;

Felsorolásként („először...”): az **-a** végződést **-e**-re cseréljük.

Szorószámnevek (*La Multiplika Numeralo*)Képzése az **-obl-, -foy-** képzőkkel:

-obla	-szeres
-oble	-szeresen (matematikában ez használatos!)
-foya	-szeri
-foye	-szer

Tört számnév (*La Frakcia Numeralo*)A tört számlálóját tőszámmal, nevezőjét a tőszámhoz tett **-ono** képzővel fejezzük ki, ami, ha a számláló nagyobb egynél, többes jelet kap.

1/5	unu quintono
2/3	du trionos

Vegyes törtnél az **e** kötőszót használjuk.**Gyűjtőszámnév (*La Kolektivnumeralo*)**

Azt jelenti, hogy hány egyedből áll valamely összesség.

Képzője **-op-**, végződése **-a, -e** lehet. Pl.: **duope** (kettes)**Osztószámnév (*La Diviza Numeralo*)**

Azt jelenti, hogy az elosztott mennyiség részei hány egységből állnak.

Kifejezése: **po** előjáró + tőszámnév (...sával, ...-...)**Számítási műveletek (*La Operacionos*)**

Tizedes tört (decimala frakciono):	0,2:	nulu komo du
Összeadás (adiciono):	3+4=7:	triu plus quartu estas septu
Kivonás (substrakto):	10-6=4:	deku minus sixu estas quartu
Szorítás (multipliko):	2x4=8:	duoble quartu estas oktu
Osztás (divido):	4:2=2:	duore quartu estas du
Hatványozás (elevaciono):	15 ³ :	deku quintu en la tria potenciono
	2 ⁴ =16:	la quatra potenciono de du estas deku sixu
Gyökvonás (extrakciono):	$\sqrt[4]{625}=5$:	la quatra radixo de sixcentu dudeku quintu estas quintu
Arány (proporciono):	2:4=1:2:	du relatas al quattu, kien unu al du

Eredmények (**rezultos**): **sumo** (összeg), **diferencio** (különbség), **produkto** (szorzat), **quociento** (hányados)**Az óra (*La Horo*)**

Kiu horo estas? (Hány óra van?)

La tria horo e quatriono (1/4 4)**La tria horo e duono** (1/2 4)**La tria horo e triu quatronos; La quatra horo ante quatriono** (3/4 4)**La tria horo e deku; La tria horo post deku** (3.10)**A dátum (*La Dato*)**

Kio tago estas hodie? (Hányadika van ma?)

Hodie estas la deko de Januaro. (Ma január 10.-e van.)

Kia tago estas hodie? (Milyen nap van ma?)

Hodie estas Lundo. (Hétfő van.)

1971. 02. 23. vagy 1971. február 23.:

ye la dudeku trio Februaro de milu naucentu sisudeku unu ye la 23-o Februaro 1971. - 23. 02. 1971.A hónapok: **Januaro, Februaro, Marzo, Aprilo, Mayo, Junio, Julio, Augusto, Setembro, Otubro, Decembro**A hét napjai: **Lundio, Martedio, Merkredio, Jovedio, Venerdio, Sabadio, Domenidio**

Kor (La Ajo)

Kia ajo ti havas? / Kiu yaro ti estas? (Hány éves vagy?)
Mi estas triudeku quartu.
Mi havas triudeku quartu yaro.

A HATÁROZÓSZÓ (LA AVERBO)

Három részre oszthatók: egy részük megtalálható a névmásoknál felsorolt tabella-szavak között, másik részük a képzett határozószó, harmadik részük az úgynevezett szabálytalan határozószók.

A képzett határozószók végződése **-e**. Fokozhatók, mint a melléknevek (lásd ott!).

A szabálytalan határozószók, annyiban határozatlanok, hogy nem kapnak **-e** végződést, és fokozhatatlanok. Nem sok van belőlük. Pl.: **chi, ayen**, stb.

AZ IGE (LA VERBO)

Minden igealak mellé ki kell tenni a személyes névmást.
Minden ige egyformán ragozódik.

A cselekvő igék ragozása (La Konjugaciono de Aktiva Verbos)

Kijelentő mód, jelen idő (Prezenta Indikativo):	-as	amas
Kijelentő mód, múlt idő (Preterita Indikativo):	-is	amis
Kijelentő mód, jövő idő (Futura Indikativo):	-es	ames
Feltételes mód (Kondicionalo):	-us	amus
Felszólító mód (Imperativo):	-i	ami
Főnévi igenév (Infinitivo):	-ar	amar
Jelen idejű melléknévi igenév (Presenta Participo):	-anta	amanta
Múlt idejű melléknévi igenév: (Pasta Participo)	-inta	aminta
Jövő idejű melléknévi igenév (Futura Participo):	-unta	amunta
Jelen idejű határozói igenév (Presenta Gerundo):	-ante	amante
Múlt idejű határozói igenév (Pasta Gerundo):	-inte	aminte
Jövő idejű határozói igenév (Futura Gerundo):	-unte	amunte

A szenvedő igék ragozása (La Konjugaciono de Pasiva Verbos)

A szenvedő ragozás a létige (**estar**) cselekvő ragozásából és a főige szenvedő melléknévi igeneveiből alakul. A szenvedő melléknévi igenév képzése:

Jelen idő (folyamatos; Imperfekto):	-ata	estas amata
Múlt idő (befejezett; Perfekto):	-ita	estas amita
Jövő idő (beálló; Predikto):	-uta	estas amuta

Műveltető ige (La Kauxativa Verbos)

Képzése az **-igar** raggal. Minden igeidőben és módban használható, használata megegyezik a magyarral.

A visszaható ige (La Reflexiva Verbos)

Képzése az **-isiar** raggal. Minden igeidőben és módban használható, használata megegyezik a magyarral. Létezik még egy visszaható szerkezet is, ennek képzése: *ige + visszaható névmás*.

Birtoklás kifejezése (La „Havar” Verbo)

Kifejezése: *alany - havar ragozott formája – tárgy*.

A VISZONYSZÓK (LA PREPOZICIONES)

A magyar határozóragoknak és névutóknak felelnek meg.

a	-nak, -nek,; -hoz, -hez, -höz; felé
ad	-nál, -nél

ante	előtt
apud	mellett
bei	szenvendő ige mellett a cselekvés alanyának viszonyszava
cirke	körül
de	- birtokos jelző viszonyszava - részeltető viszonyzó
depende de	vmitől függően
detras	mögött, mögé
durant	a tartam viszonyszava
en	-ban, -ben
except	vminek a kivételével
exkluzive de	vminek a kizárásával
exter	kívül
favore a	vki javára
from	-ból, -ből
fronte a	szembenézve vmivel
fronte de	szemközt vmivel
haste	-ig
honore a	tiszteletére vkinek
infer	lenn, lent
inkluzive de	vminek a beleértésével
instede	helyett
inter	között
kauze de	vmi okából
kompars kon	vmivel egybevetve
kon	-val, -vel
kone kon	vmivel együtt
konforme a	vminek megfelelően
konsidere a	tekintettel valamire
kontraste kon	vmivel összefüggésben
konter	ellen, szemben
kontre a	vmi ellenére
krom	valamin kívül még
longe de	vmi hosszában
meze de	vmi közepett, közepén
on	-ra, -re
over	valamin túl
per	eszközhatározó
po	osztószámnév
por	-ért, végett
post	után
preter	valami mellett el
pri	-ról, -ről, felől
pro	miatt
proporcie a	vmivel arányban
proxim	vmihez közel
relate a	vmire vonatkozólag
renkonte a	találkozva vkivel
responde a	válaszolva vmire
segun	szerint, mentében
sen	nélkül
seque de	vmi folytán
sins	-tól, -től; valamitől fogva, óta
spite a	vminek dacára
sub	alatt
super	felett
sur	-ra, -re
trans	át, keresztül
wide de	vmi szélességében
ye	határozatlan jelentésű viszonyzó

A KÖTŐSZÓK (LA KONJUNKCIONOS)

durant	míg
e	és
haste	mígnem
ke	hogy
nek	sem
nu	nos
o	vagy
porke	mert, ugyanis
quamquam	bár, holott, noha, jóllehet, ámbátor
quaze	mintha
se	ha
sed	de, hanem
so	tehát
tamen	de, mégis
e ... e ...	és ... és ...
nek ... nek ...	sem ... sem ...
o ... o ...	vagy ... vagy ...
sive ... sive ...	akár ... akár ...
tante ... tante ...	hol ... hol ...

Ezekén kívül használhatunk még határozószókat is.

AZ INDULATSZÓK (LA INTERJEKCIONOS)

Hívásra:	he!; heyho!; hola!; halo! (telefonba is)
Figyelmeztetésre:	bravo! (hogy volt!); pst!, sh! (csitt); stop! (állj); help! (segítség)
Buzdításra:	ek! (rajta); hura! (hajrá); hey!; hop!; horuk!
Elűzésre:	far! (el innen); hot! (lódulj); hush!
Érzelemkifejezés:	aha!; ay! (jaj); au!; ba! (kételkedés, lekicsinylés); be! (gúnyolni); ehe!; ey!; fi! (fuj); fu! (pfű); ha! (ah); haha!, hihhi! (nevetés); hm!; ho! (ó); hu! (íjedtség, csodálkozás); nu! (no, na, nos); oho!; oy!; ve! (jaj)

HANGUTÁNZÓ SZÓK (LA ONOMATOPEOS)

Állathangok:	glu-glu-glu (pulyka); klot-klot (tyúk); kokoriko (kakas); quak-quak (béka, kacska); brekeke (béka); kur-kur (galamb); quivit-quivit (veréb); pip-pip (egér, csibe, kiskacska); miau (macska); wau (kutya)
Hangok és zörejek:	(bim-)bam (harang); bum (bumm); glug-glug (bugy-bugy); pif-paf (lövöldözés); puf; plau (csobbanás zaja); tik-tak; tin-tin (csengő); ta-ta-ta-ta (gyors fecsegés); la-la-la; tra-la-la

SZÓALKOTÁS (LA WORTFIKCIONO)

A szóalkotás szabálya a következő: az összetett szavakat a szavak egyszerű egyesítésével alakítjuk; a főszó áll az összetétel végén. A végződés is önálló szónak tekintendő. Pl.: **vaporxipo** (gőzhajó): **vapor-** (gőz), **ship-** (hajó), **-o** (a főnév végződése). A szóalkotásnak két fő módja van:

1. *A szóösszetétel:* ehhez végződéscsere, a szótövek összetétele és azoknak a képzőknek az alkalmazása, amelyek a szóösszetétel szabályai szerint tevődnek a szótövekhez.

2. *A szóképzés:* ebben a képzők a szótövekkel vagy a szótövek egymással a szóösszetétel általános szabályainak megfelelő módon tevődnek össze. Ezt módosító képzésnek is nevezzük.

A VÉGZŐDÉSCSERE (LA MUTACIONO DE EXTREMITOS)

A végződéscsere a szóképzés legegyszerűbb módja. Az egyféle elemű szavakból különféle elemű szavak keletkeznek. Pl.: **bela - belo**.

A KÉPZŐK (LA AFIKOS)

Az utóképzők (La Sufixos)

-ac-	silányító jelentésű
-ad-	gyakorító képző
-ag-	eszközzel való cselekvés; szerszám, eszköz képző
-aji-	egy cselekvés/tulajdonság konkrét megnyilvánulása
-am-	kedvtelés, valami szeretete
-an-	tag, hozzátartozó, követő, lakos
-ar-	gyűjtőnevek képzésére
-ari-	akire a cselekvés irányul
-e-	-szerű, -látszó, -tűnő
-ebl-	lehetőségesség
-ec-	tulajdonság (melléknévként pl. "szépség")
-eg-	nagyító képző
-em-	hajlandóság
-end-	megfelel a magyar -andó, -endő képzőknek
-er-	alkalomszerű, amatőr foglalkozás
-esk-	valamilyenné válni
-estr-	parancsnok, vezető
-ey-	hely
-foy-	szorzószámnév képző
-i-	országnev; tudós nevéből a tudomány neve
-id-	szülött, leszármazott, utód
-if-	valami keletkezése
-ig-	műveltető képző
-il-	szerszám, eszköz
-in-	nőstény, nőnemű lény
-ind-	méltó valamire
-iny-	becéző képző
-ism-	tan; mozgalom; cselekvésmód; rendszer; nyelvi sajátosság; betegség
-ist-	hivatásszerűen foglalkozó; valamilyen "-izmus" híve
-it-	gyulladás
-iv-	valamire képes (magyar -keny képző is!), hajlamos
-iz-	valamit iparszerűen végezni
-oid-	féleség
-oz-	anyagi dúság
-ul-	a szótő jellemezte egyén
-ur-	munka eredménye
-uy-	tartó, edény tartály

Ezek állhatnak önálló szóként is.

Az előképzők (*La Prefixos*)

anti-	vmi elleni, ellenes
bo-	házasság révén létesült viszony
cef-	fő-
des-	az alapszó teljes ellentéte
dis-	szét, széjjel
duon-	kettős, két-
ek-	mozzanatos, kezdő igét képez
ex-	volt-
fak-	mű-
far-	valamitől távol(ra)
fi-	aljasító jelentésű
ge-	mindkét nembeli
mez-	közép-
mi-	fél-; majdnem
mis-	helytelen, téves, rossz
para-	vmi ellen védő
pra-	ős
pre-	vmi előtti, elő-
pseudo-	ál-
quadro-	négyszeres, négy-
re-	újra, újból; vissza
retro-	hátra
stif-	mostoha
tri-	háromszoros, három-
un-	-tlan, -tlen
vic-	helyettes
vir-	férfi-
yun-	valaminek a fiatalabb változata

A viszonyszók is állhatnak előképzőként.

HELYESÍRÁS (LA ORTOGRAFIO)

A gajidóban kettős mássalhangzó csak szóelemek találkozásakor jöhet létre, egyébként a kettőzés elmarad.

Elválasztás:

- az **ai, au, ei, eu, ch, sh** nem választható el;
- az egyelemű szavakat úgy választjuk el, mint a magyarban;
- a többelemű szavakat elemeik szerint választjuk szét.

Írásjelek:

Magyar szokás szerint, de

- a nem teszünk pontot a **senyoro, senyorino, senyorineto** rövidítései után: **Sro, Sno, Sto**;
- nem teszünk pontot az uralkodók, pápák neve után álló számok után;
- levélben a megszólítás után nem felkiáltójelet, hanem vesszőt használunk.

TARTALOMJEGYZÉK

HANGTAN (LA FONETIKO)	3
A betűk (La literos)	3
A hangok (La Sonos)	3
Magánhangzók (La Vokalos).....	3
Kettőshangzók (La Duopevokalos).....	3
Mássalhangzók (La Konsonantos).....	3
A hangsúly (La Akcento)	3
ALAKTAN (LA MORFOLOGIO)	4
A főnév (La Substantivo)	4
A köznevek (La Komuna Substantivos).....	4
Tulajdonnevek (La Propria Substantivos).....	4
A névelő (La Artikulo)	4
A határozott névelő (La Defina Artikulo).....	4
A határozatlan névelő (La Undefina Artikulo).....	4
A melléknév (La Adjektivo)	4
Fokozás (La Komparaciono).....	5
A névmások (La Pronomos)	5
Személyes névmások (La Personpronomos).....	5
Személytelen névmás (La Unpersonprenomo).....	5
Visszaható névmás (La Reflexiva Pronomo).....	5
Birtokos névmások (La Posesiva Pronomos).....	5
Az unia és alia névmások (La Unia e la Alia Pronomos).....	5
Kölcsönös névmás (La Reciproka Pronomo).....	5
Tabella szavak (La Tabela Prenomos).....	6
A számnév (La Numeralo)	6
Tőszámnév (La Kardinala Numeralo).....	6
Sorszámnév (La Orda Numeralo).....	6
Szorzószámnévek (La Multiplika Numeralo).....	7
Tört számnév (La Frakcia Numeralo).....	7
Gyűjtőszámnév (La Kolektivnumeralo).....	7
Osztószámnév (La Diviza Numeralo).....	7
Számítási műveletek (La Operacionos).....	7
Az óra (La Horo).....	7
A dátum (La Dato).....	7
Kor (La Ajo).....	8
A határozószó (La Averbó)	8
Az ige (La Verbo)	8
A cselekvő igék ragozása (La Konjugaciono de Aktiva Verbos).....	8
A szenvedő igék ragozása (La Konjugaciono de Pasiva Verbos).....	8
Műveltető ige (La Kauzativa Verbos).....	8
A visszaható ige (La Reflexiva Verbos).....	8
Birtoklás kifejezése (La „Havar” Verbo).....	8
A viszonyzószók (La Prepozicionos)	8
A kötőszók (La Konjunkcionos)	10
Az indulatszók (La Interjekcionos)	10
Hangutánzó szók (La Onomatopeos)	10
SZÓALKOTÁS (LA WORTFIKCIONO)	11
A végződés-csere (La Mutaciono de Extremitos)	11
A képzők (La Afixos)	11
Az utóképzők (La Sufixos).....	11
Az előképzők (La Prefixos).....	12
HELYESÍRÁS (LA ORTOGRAFIO)	13
TARTALOMJEGYZÉK	14